

PROJECTE LINGÜÍSTIC

ESCOLA FRUCTUÓS GELABERT

1. Introducció

La llengua és el mitjà que ens permet relatar fets i vivències, explorar coneixements, expressar i comunicar idees i sentiments, verbalitzar el que imaginem, regular la pròpia conducta i la dels altres, participar en la solució de conflictes, reconèixer i gaudir de les formes literàries... Un instrument d'aprenentatge, de representació, de comunicació i de gaudi.

Els llenguatges plàstic, musical, verbal, corporal i matemàtic han de facilitar als infants els mitjans per desenvolupar les seves possibilitats d'expressió.

El Projecte Lingüístic de centre (PLC) forma part del Projecte Educatiu i té present tant el marc legal com la diagnosi de la realitat del centre. A continuació definim el paper de la llengua vehicular, el tractament de les llengües curriculars i els aspectes d'organització i de gestió que tenen repercussions lingüístiques.

2. Anàlisi del context

2.1 Diagnosi sociolingüístic del centre

L'Escola Fructuós Gelabert és una escola pública, situada a la cruïlla dels districtes de l'Eixample, Gràcia i Horta Guinardó de Barcelona. Es va crear l'any 2004 i el curs 2012-2013 ha completat la seva primera fase de creixement, amb la primera promoció que ha acabat l'educació primària.

El fet d'estar a cavall entre l'Eixample i Gràcia permet l'accés de famílies molt diverses. Som una escola que omple sempre en primera opció i tenim un percentatge molt baix de matrícula viva. Per tenir consciència de la realitat lingüística de l'escola recollim la informació de les llengües familiars en els fulls de preinscripció i en l'enquesta inicial de P3.

La gran majoria de famílies de l'escola entenen el català i castellà i s'expressen en una d'aquestes dues llengües en l'àmbit familiar, majoritàriament en català.

Altres llengües que acull l'escola com a llengua materna són el castellà, l'anglès, el francès, l'italià, el pakistanès, el xinès, el nepalí, el tagal, el rus, el polonès.

3. La llengua catalana, llengua vehicular i d'aprenentatge

Som una institució arrelada al país, però amb les finestres obertes al món. Som una escola catalana, en llengua i cultura, que utilitza aquesta llengua de forma habitual en les relacions i comunicacions quotidianes i, a la vegada, respectuosa amb la resta de llengües que hi conviuen. Apostem per la proximitat com a factor de cohesió social i fomentem l'ús respectuós de les llengües, en el sentit més ampli (gènere, origen, creences, cultura...). Entenem la diversitat lingüística de l'escola com a factor de riquesa social i fem del català, la llengua vertebradora que ens cohesiona com a col·lectiu, respectant, acollint i creant vincles amb la realitat plurilingüe que tenim.

La llengua catalana:

- És la llengua vehicular en tots els àmbits i relacions de l'escola: aules, menjador, extraescolars.
- És la llengua d'aprenentatge bàsica, a excepció de l'aprenentatge de les altres llengües.
- Com en les altres llengües s'insisteix en el seu ús comunicatiu.
- En relació a algunes famílies s'utilitza el castellà en el moment que es creu necessari per facilitar aquesta comunicació.
- La llengua catalana té un tractament instrumental en la resta d'aprenentatges.
- Cal tenir consciència de la importància del nostre propi model lingüístic com a mestres.

La llengua de relació amb les famílies.

Utilitzem la llengua catalana com a llengua vehicular en la relació amb les famílies tant a nivell oral com escrit. Això es reflecteix en les diverses eines de treball i de comunicació de l'escola: full informatiu, revista, web, díptics o llibrets informatius, informes, entrevistes, enquestes, reunions de famílies, xerrades, tallers, comissions mixtes, consell escolar... .

Quan hi ha famílies que només parlen en una altra llengua que no és el català, se sol·licita la mediació de traductors que s'ofereix des del Consorci, per aconseguir una relació fluida i una entesa cultural amb elles a través d'informes, entrevistes i moments d'informacions puntuals.

En el dia a dia a l'escola, s'acompanya les famílies novingudes a través de la figura de mares i pares delegats de curs, de la comissió d'acollida i de l'equip directiu i de mestres de l'escola. En el moment que arriba una nova família se n'informa al claustre, a delegats, a coordinació de menjador i entre tots vetllem per integrar-les, acollir-les i donar el suport necessari perquè se sentin part de la comunitat i per assegurar que els

arribi tota la informació.

S'acull les famílies nouvingudes amb la llengua que millor entenen dintre de les possibilitats de l'escola (castellà, anglès, o ajudant-nos de famílies i alumnes del mateix origen) i gradualment es va introduint el català.

Pensem que a l'hora d'acollir una nova família i alumne és molt important actuar amb naturalitat, respecte i sent prou hàbils a l'hora de detectar si necessiten un recolzament concret.

Utilitzem un llenguatge prou planer, perquè realment hi hagi comunicació i es dona un ús funcional a la llengua catalana per fer-la arribar a tothom.

Llengua d'acollida de l'alumnat nouvingut

L'escola no disposa d'aula d'acollida perquè tenim un percentatge d'alumnat nouvingut molt baix.

Dintre de l'aula, l'acollida dels nens i nenes nouvinguts es dona mitjançant propostes de participació en què s'utilitzen altres llengües a més del català, per exemple en els contes o les cançons. En altres activitats que ho permetin sempre s'ha d'intentar tenir en compte la diversitat cultural dels alumnes i compartir-la amb tot el grup.

Són importants els recursos de la mestra: diccionaris, vocabulari bàsic i necessari consensuat amb la família, situació en un mapa de la procedència del nen...

Els mestres busquem estratègies per acollir i fomentem aquesta actitud en el grup-classe. També verifiquem de manera permanent la comprensió del que es va fer a l'aula. Donem oportunitats per la participació activa de tots i totes sense importar el seu domini de la llengua catalana i s'intenta trobar la forma d'expressió que va millor a cadascú.

La mestra d'educació especial també acull els nens i nenes nouvinguts unes hores a la setmana de manera individualitzada.

El gruix del grup-classe és també un factor clau en l'acollida i integració de l'alumnat nouvingut, des de l'empatia, el respecte i l'entesa de la situació com a oportunitat d'enriquiment personal. Tenim la figura del company/a tutor, que va canviant al llarg del curs i que s'encarrega de fer un acompanyament entre iguals a l'alumnat nouvingut en el dia a dia a l'aula.

Aspectes a tenir en compte en l'acollida de famílies i alumnes nouvinguts.

-Plantejar la interculturalitat a l'aula i dintre del projecte d'escola.

-La llengua és cultura, per tant cal aprofitar tot el que comporta d'enriquiment a l'aula i a l'escola

- Crear eines concretes com trobades/ comissions entre famílies autòctones i nouvingudes per fomentar la relació intercultural entre aquestes.
- Fomentar que les famílies no renunciïn a la pròpia llengua i doncs a la seva cultura.
- Proposar a la família la seva participació dins l'aula.
- Tenir tots present les diversitats lingüístiques del total de les famílies. Mantenir una actitud oberta a l'aula i de reconeixement de les altres llengües que parlen els alumnes. Integrar-les en les activitats d'ensenyament/aprenentatge.
- Establir estratègies i activitats d'acollida. Posar el gran grup en situació de llengua estrangera per empatitzar.
- Elaborar material o banc de recursos per utilitzar a diferents espais de l'escola (mapes, webs, vocabulari, titelles, informació d'altres països...)
- Establir, que quan el nen tingui domini del català, assisteixi a les reunions amb el traductor per afavorir la mediació.

3.1. L'aprenentatge/ensenyament de la llengua catalana

Atès que la llengua catalana forma part de la naturalitat i quotidianitat de l'escola, ha estat integrada en la vida de l'aula i és a través del català que els nens i nenes tenen accés als aprenentatges de tots els àmbits educatius de l'escola. El seu aprenentatge és un procés gradual i global.¹

Orientacions metodològiques

Al tractar-se d'una llengua d'ús instrumental, l'aprenentatge i consolidació tant de la llengua oral com de l'escripta es fa en diversos moments del dia amb un grau de complexitat i dificultat diferent segons el nivell.

La llengua oral es fomenta des de P3 tant a nivell individual com en parelles, petit grup o grup classe per compartir vivències, gestionar emocions, debatre opinions, resoldre conflictes, aportar informació, generar idees, elaborar hipòtesis, fer-se preguntes o explicar històries.

Volem que la llengua s'empri com a instrument constructiu de pensament crític i donem molta importància a l'oralitat en el nostre dia a dia. És per aquest motiu que potenciem la conversa en:

- rotllanes
- l'hora del conte
- la notícia
- converses sobre projectes en marxa
- exposicions de projectes
- assemblees

¹Veure document d'Aprenentatge de la lectura i escriptura.

- tutories individualitzades

La llengua escrita es comença a treballar a P3 a través de la identificació del nom propi i dels dels companys i l'escriptura del propi nom. Treballem amb ortografia natural fins a primer, que és quan comencem a introduir l'arbitrària de manera gradual. L'arbitrària es recupera i s'amplia any rere any. Per a aconseguir-ho, a part de treballar la llengua catalana en tots els àmbits del dia a dia, dediquem una franja a la setmana a desenvolupar aspectes propis de la llengua a través de racons fins a segon i fent servir materials i recursos variats a tots els cursos fins a sisè.

Avaluació

Ens basem en els criteris d'avaluació del currículum a l'hora de fer l'avaluació continuada i concretem els aspectes en què ens centrarem a la planificació de cada nivell, tenint en compte l'històric del grup.

L'autocorrecció i la presa de consciència dels coneixements que té cada nen/a és indispensable a l'hora d'avançar en qualsevol aprenentatge.

Observació mestre

Proves internes: Teberoski, consciència fonològica, lectura, escriptura...

3.2. L'aprenentatge/ensenyament de la llengua castellana

El tractament de la llengua castellana a l'escola.

Ús de la llengua

Volem introduir la idea del coneixement d'altres llengües com una riquesa i en el cas del castellà aprofitar la situació per donar l'oportunitat als alumnes castellanoparlants de compartir amb nosaltres els seus coneixements.

En els tallers i projectes de qualsevol temàtica, si es produeix l'escriptura, l'expressió oral i la lectura en castellà s'aprofitarà l'ocasió per treballar en aquesta llengua.

El castellà en relació a la llengua vehicular

Tot i que la llengua vehicular a l'escola és el català:

- amb les famílies novingudes que ho necessitin, els parlarem en castellà;
- els monitors, en moments puntuals d'adaptació i comunicació de l'alumnat, poden emprar la llengua castellana;

- les estones de joc o activitat lliure són un temps on l'expressió és la pròpia i natural. No hem de forçar cap ús obligatori de la llengua, però cal vetllar perquè el català sigui la llengua comunicativa.

L'aprenentatge de la llengua castellana

La llengua castellana a nivell oral s'introdueix a P3.

La llengua escrita de manera sistemàtica es treballa a partir de primer. A segon s'inicia el coneixement i la diferenciació de normes ortogràfiques bàsiques (i/y, ny/ñ, havia/había...) entre el català i el castellà.

Cal que es respecti la producció escrita espontània en castellà, tant de la mestra com dels nens. Per exemple, quan s'explica un conte, arriba una notícia, hi ha una visita d'un expert, etc.

De P3 a P5 no creiem que sigui necessari temporalitzar l'activitat en castellà, però és molt important que cada nivell la incorpori en el seu horari i estructura organitzativa.

A partir de primer i segon, en canvi, es dedicaria entre 1,30h i 2h hores setmanals per l'activitat escrita i/o oral en castellà.

Orientacions metodològiques:

Es fa servir una metodologia comunicativa, expressiva i vivencial.

S'ha de produir de forma natural, tant per part del mestres com dels nens i nenes, i el castellà ha de quedar integrat tant en la llengua d'ús quotidià com en els aprenentatges d'aula.

Planificació i organització

Totes les organitzacions són possibles mitjançant racons, tallers, sessions en gran o petit grup. Això implica que també podem aprofitar la psicomotricitat, l'hort, la plàstica, els jocs matemàtics, la música i qualsevol altra activitat que es faci dins el marc de l'escola, per expressar-nos en llengua castellana.

Exemplificació en l'etapa 3-8:

Des de P3 es va introduint el castellà gradualment en el dia a dia a l'aula. Ja sigui a través d'un conte, d'una cançó o del joc simbòlic amb els més petits, com a través de

tallers i racons de llengua més sistemàtics a partir de 1r, quan es dedica un mínim d'1h a la setmana a la llengua castellana.

Els nens i nenes comencen a escriure en castellà a partir de 1r. Es respecta l'ortografia natural i gradualment es van introduint aspectes de l'ortografia arbitrària: lletres diferents (y/ñ). correspondència so-grafia de sons diferents al català (per exemple la jota, la zeta...), i aspectes propis de l'ortografia de l'idioma.

Exemplificació en l'etapa 8-12:

Cada nivell decideix la millor manera d'incorporar l'aprenentatge del castellà en la seva planificació. Tot i que, s'ha de tenir en compte els següents criteris:

- Es dedica entre 1.30h i 2h setmanals decidint cada nivell la periodicitat i gestió d'aquest temps.
 - No s'han de repetir continguts gramaticals, ni tipologia de textos ja treballats en català.
 - Cal assegurar les normes ortogràfiques diferents en cada una de les llengües.
 - S'ha de proporcionar varietat d'autors i d'estils literaris en castellà.
 - S'ha de potenciar l'expressió oral per exemple mitjançant l'exposició de temes individualment o grupal, per donar continuïtat a l'hora del conte de l'etapa anterior. També s'utilitza la conversa en castellà com a recurs.
 - Cal planificar dins l'horari els moments d'estudi de la llengua castellana: d'ortografia, d'estructures gramaticals diferents..., perquè el mestre referent ho pugui portar a terme.
 - S'han d'incloure moments de vida quotidiana a l'aula per fer un ús social de la llengua el més proper a la realitat: lectures de contes, embarbussaments, poemes, cançons, aspectes dels projectes, representacions teatrals i altres (informació, tractament de la informació, consultes web, pel·lícules, conferències, intercanvi de correus electrònics amb altres escoles...).

* **Important:** s'han d'aprofitar totes les situacions que aflorin a l'aula en castellà per potenciar la llengua.

Recursos humans

Etapa 3-8:

El recurs humà ha de ser una persona del nivell. No hi ha d'haver un referent, tots ho som. Es necessita un suport material per fer el canvi d'idioma (per exemple un titella, un conte).

Etapa 8- 12:

Una persona del nivell a totes dues aules fa castellà o les dues tutores s'intercanvien per fer el castellà a l'altra aula/racó/taller.

Es recomana que no sigui el tutor el referent de castellà per afavorir el canvi de llengua amb els alumnes, encara que si ho fos no seria un impediment.

Recursos materials

Etapa 3-8:

El mateix tipus de material que fem servir per altres aprenentatges. Suport amb elements tipus: titella, contes, personatges, capsa, cançons...

Etapa 8- 12:

Banc de recursos específics de castellà:

- Conversa en castellà
- Música/Cançons tradicionals i contemporània.
- Literatura: contes, poesies i llibres de consulta.
- Diaris: notícies
- Dvd's: documentals, pel·lícules.
- Representacions teatrals: Adaptacions d'obres de teatre
- Jocs de taula
- Jocs informàtics
- Revista escolar
- Bloc
- Intercanvi/Creació de recursos entre escoles d'altres comunitats o zones del món.
- Referents visuals a l'aula en llengua castellana clarament diferenciats dels catalans o anglesos.

Organització temporal

Etapa 3-8: un horari flexible tenint en compte la nostra metodologia d'escola. A 1r i 2n, dins d'aquest horari flexible, es tindrà en compte la dedicació d' 1.30h -2h setmanals.

Etapa 8-12: entre 1.30h - 2h setmanals decidint cada nivell la periodicitat i gestió d'aquest temps.

Avaluació dels alumnes

Etapa 3-8:

L'avaluem dins de la competència de comunicació i llenguatges. Es van concretant les intencions educatives a cada nivell.

Cal distingir entre comprensió i expressió, tant oral com escrita.

Fins a 8 anys no es pot exigir el mateix nivell d'expressió que de comprensió.

La comprensió oral a final de cicle hauria de ser la mateixa tant en català com en castellà dintre de la comunicació quotidiana de l'escola.

L'expressió oral en canvi s'avalua d'una manera més flexible, ja que es té en compte la llengua materna i la del seu entorn.

A Educació Infantil, l'avaluació es fa observant la participació, si pregunten i entenen, s'expressen, coneixen alguna paraula...

Etapa 8-12:

A partir dels criteris d'avaluació oficials cada nivell gestiona l'avaluació d'aquests aspectes:

expressió oral i escrita

comprensió oral i escrita

ortografia i morfologia

semàntica i sintaxi

coneixement intercultural

3.3. L'aprenentatge/ensenyament de la llengua estrangera (anglès)

La llengua estrangera (anglès) es tracta de manera comunicativa. L'especialista utilitza la llengua en el màxim de contextos possibles de l'escola per tal de crear un referent constant pels nens/es.

L'ús de la llengua és quotidià i funcional, parteix de la realitat de cada moment quan els infants interaccionen amb la persona referent (pati, hort, passadís...). I també es pot donar en activitats de grup-classe com la Psicomotricitat o la Plàstica.

A cada nivell es poden crear uns espais concrets per introduir aquestes eines i la llengua anglesa en moments puntuals o permanents. Això ho decideix l'equip de nivell

tenint en compte els seus recursos humans.

Objectius de la interacció amb la llengua anglesa sempre en situacions quotidianes o contextualitzades:

- a. Comprensió de missatges orals.
- b. Adquisició de vocabulari variat.
- c. Adquisició de l'estructura pròpia de la llengua.
- d. Producció oral (i escrita a partir de 2n) de frases curtes i textos simples.

Recursos didàctics/ Eines per l'aprenentatge:

- Conversa
- Racó de joc simbòlic
- Jocs col·lectius a l'interior i l'exterior.
- Cançons i Rimes
- Contes: narració, dramatització, creació, etc.
- Videos
- Teatre
- Activitats de comprensió i expressió oral i escrita (relacionades amb els temes de cançons, jocs, contes...)

Recursos materials:

- cds
- dvds
- titelles
- biblioteca d'aula
- llibres dels espais literaris
- làmines
- material elaborat
- diccionaris
- jocs de taula
- audicions i vídeos de koalertext.com
- jocs informàtics
- altres

Orientacions metodològiques:

-Ús de la llengua: l'anglès ha de ser la llengua vehicular de l'especialista, tant a l'aula com en tots els altres moments de vida a l'escola, fent servir el català únicament a

l'hora de resoldre conflictes d'aules.

- Input (Tema): centrat en l'alumne, contextualitzat, relacionat amb el seu coneixement i aplicable a situacions variades.
- Activitats: familiars i vivencials pels nens. Adaptades a la seva edat.
- Capacitats (comprensió i expressió oral i escrita): integrades però donant prioritat a l'aspecte oral.
- Moment de silenci dels alumnes: s'ha de respectar i forma part del seu aprenentatge.
- Agrupaments: flexibles i heterogenis.
- Estratègies comunicatives:
 - dir què és necessari en cada moment
 - comunicar de manera breu i clara
 - utilitzar llenguatge no-verbal
 - repetició de frases i instruccions
 - fer que els nens facin hipòtesis, dedueixin
 - fer que els nens anticipin informació (contes)

- El paper del mestre: guia, encoratjador i creador de situacions riques que afavoreixin l'aprenentatge de la llengua.
- Aprenentatge cooperatiu: en grups, parelles ... afavorint les relacions socials.
- Globalitzador amb altres àrees curriculars i el dia a dia de l'aula i l'escola.
- La llengua escrita no s'introdueix fins a mitjans de segon, tot i que a primer es pugui ja fer referència a la gran diferència entre la llengua oral i escrita de l'idioma de manera puntual i contextualitzada.

L'avaluació de la llengua estrangera es fa de manera continuada i queda englobada dintre dels llenguatges comunicatius de l'escola que es reflecteixen en dos informes (l'inicial i el final) a partir de 2n i només en el primer informe de P4 a 1r.

Els objectius de l'avaluació de la mestra han d'estar compartits amb els nens i nenes. La mestra ha de fer un retorn als nens i nenes de la seva avaluació de manera continuada amb la finalitat de donar eines als nens i nenes per millorar cadascú amb els aspectes que hagi de millorar, i donant estratègies per a fer-ho. Buscar moments de tutoria per a treballar aquests aspectes és indispensable.

En l'avaluació es tenen en compte aquests aspectes:

- L'actitud, la participació i la motivació
- Aspectes lingüístics de comprensió i expressió oral i escrita: imitació, producció, discriminació, comunicació no verbal, pronunciació, ús

d'estructures gramaticals concretes, etc.

- Adaptació dels nens de parla anglesa al ritme d'aprenentatge del grup-classe i integració dels seus coneixements.
- Altres que es defineixen cada curs en funció de l'organització d'aquest (taller, racó, etc).

Les eines d'avaluació utilitzades són:

- Observació directa
- Recull escrit de valoracions concretes sobre els aspectes abans esmentats.

Aspectes a millorar/introduir en el tractament de la llengua anglesa:

- Anar definint el paper de l'especialista d'anglès. Incorporar el referent d'anglès en les activitats quotidianes (Psico, Plàstica, obrim, projecte) de tots els nivells.
- Horari dels alumnes: equitatiu/ graduals.
- Material: anar incrementant-lo.
- Aprofitar el capital humà de pares i mares de llengua anglesa.

Aspectes a mantenir en el tractament de la llengua anglesa:

- Desdoblaments de grup classe.
- Dues persones per grup-classe.
- Racó de joc: és un espai que no ha de ser només destinat per educació infantil sinó que es pot transformar en un recurs que creix i es desenvolupa de manera gradual també a educació primària. Per exemple, pot servir fer teatre, *role-playing*, petites dramatitzacions, pràctica de diàlegs, etc...
- Jugar en anglès: jocs de taula, de pati, d'interior, racó de joc, etc.
- La conversa en anglès.
- Activitats extres d'anglès (contractades externament una vegada al curs): teatre, taller de ciència, conta-contes...
- Projectes propis: desenvolupament de projectes interdisciplinars on la llengua estrangera es converteix en l'instrument per a descobrir altres coneixements: turisme, zoo, restaurant, continents, escape room...
- Participació en els projectes d'aula: les especialistes, coordinades amb les tutores, participen dels projectes d'aula interdisciplinar: l'hort, els drets

humans, l'electricitat, l'oceà, els romans...

- Entrevistes a Sagrada Família: aprofitant el turisme de la zona de l'escola, posem els nens i nenes en situacions comunicatives reals, preparant entrevistes als turistes i analitzant les dades que n'extreuen.
- FructuEnglish: aprofitant els pares de parla anglesa o amb anglès molt fluid de l'escola, l'especialista coordinarà activitats de caire cultural amb les famílies o els demanarà participació en els projectes propis al llarg del curs en funció de la seva disponibilitat horària.